

Motivul oglinzii în creația poetică a Magdei Isanos – ecouri eminesciene și blagiene/ The motif of the mirror in Magda Isanos's poetic creation – Eminescian and Blagian echoes

Doctorand, COZMA (BLĂNARIU-COZMA) ALINA-LILIANA

Universitatea,, Dunărea de Jos” din Galați

Abstract: *Threshold between real and illusory space, the mirror is the favourite tool of those passionate about magic, a supernatural process that occupies many of the pages signed by Magda Isanos.*

The mirror becomes a recurring symbol in both universal literature and Romanian literature, appearing mainly in the texts of Mihai Eminescu and Lucian Blaga, literary personalities who represented models of the young Bessarabian poet.

Around the mirror, the poetic self knows several hypostases, as can be seen in poems such as The morning, Many faces, Mirrors, Between mirrors, At the beginning, through open windows etc.

The mirror changes into a thanatic area, which produces fear, into a place of superstitions, of fantastic figures, but also into a gateway to the sacred and to the origins.

Keywords: *mirror, sacred, fantastic*

Potrivit studiilor arheologice, oglinda reprezintă un simbol arhaic al civilizației umane. Primele oglinzi au apărut în urmă cu aproximativ 5000 de ani, existând, mai ales, în Egipt și China. Fiind din bronz ori din argint prelucrat, acestea nu erau utilizate doar datorită rolurilor practice, ci și grație funcțiilor mitico-religioase. Oglinda, cuvânt cu proveniență latină, *speculum*, era folosit inițial drept instrument de observare a mediului celest. Ulterior, a devenit un real mecanism semiotic, un atribut al cunoașterii, o metaforă a artei, în general, și a literaturii, în special, constituind centrul dedublării.

În cazul oglinzii, cunoașterea nu se produce direct, solar, la lumina zilei, ci indirect, luna, apa, fiind fețe ale oglinzii. Deoarece oglinda oferă o imagine răsturnată, îndepărtându-se de principiu, de esență, multă lume este de părere că într-o oglindă nu se reflectă doar adevărul chip al omului, ci și dublura acestuia, uneori având chiar trasături diabolice, motiv pentru care există numeroase superstiții: de a nu se uita omul în apă, căci poate fi capturat de către umbra sa, de dincolo; de a acoperi oglinzile ori de a le întoarce cu fața spre perete în camera unde este o persoană decedată, din același motiv. Oglinda devine un obiect care relevă adevărul despre om, fiind un simbol al virtuților și al păcatelor deopotrivă. Dacă oglinda curată sugerează puritatea, adevărul, cea cu impurități ori deformată semnifică păcatul, minciuna, amăgirea, vanitatea, de care este legat și complexul lui Narcis din mitologia greacă, tânărul care s-a îndrăgostit de propria reflexie din apă.

Oglinda devine un simbol recurent atât în literatura universală, cât și în literatura română. Și fiindcă era pasionată de magie, de mister, având în vedere nu doar creația lirică, ci și proza scurtă a Magdei Isanos, autoarea nu putea să nu promoveze acest simbol în opera sa. E-adevărat, se simt ecouri eminesciene și blagiene, mai ales dacă avem în vedere faptul că, de pildă, în cazul lui Eminescu regăsim oglinda sub forma lacului, a izvorului, a apei, în genere, a lunii, a marmurii, a gheții, multe dintre motivele acestea apărând și în creația isanosciană, care ilustrează lumi duale, simetriei și asimetriei, jocuri de umbre și lumini încărcate de semnificații.

Lumea adevărului poate fi cunoscută datorită oglinzii: *Când îți trec prin minte acestea, copilă,/ Te uiți în oglindă și-ți plângi de milă* (Mihai Eminescu, *Viața*). Oglinda este martora tuturor visurilor, pe care le știe numai din privirea ce se scaldă-n-trânsa, fără ca acestea să-i fie comunicate: *Multe chipuri s-ascund în oglinzi,/ obraji și mâini ca nuferii deschise,/ străbat la suprafața multor vise/ străbunii mei cucernici și plâpânzi* (Magda Isanos, *Multe chipuri*). Este instrumentul cu ajutorul căruia putem citi trecutul, prezentul și viitorul dacă avem în vedere și versurile lui Lucian Blaga: *Când mă privesc într-o fântână/ mă văd cu-adevărat în zi/ așa cum sunt și-am fost și-oi fi. (...) Când mă privesc într-o fântână/ îmi văd și soarta, uit de nume* (*Oglinda din adânc*).

Oglinda preschimbă realitatea în eternitate: *Oglinzi în care totul mult mai frumos se-așterne:/ Adâncii mei ochi limpezi, plini de lumini eterne* (Charles Baudelaire, *Frumusețea*), iar pentru Magda Isanos acest instrument reprezintă cheia care deschide lumea începuturilor, o lume ancestrală, a frumosului

absolut: *Vreau să descopăr lumea, niciodată/ n-am crezut, cum spun poeții, că-i frumoasă./ Însă astăzi, cu lumina pieptănată, dimineața mi-a intrat în casă./ ...Cu picioare goale ea pășea,/ în oglindă răsuna cristalul,/ dimineața strămutase balul/ fetelor – lumini în casa mea. (Dimineața).* Versurile citate prezintă percepția poetei cu privire la procesul creației, având posibilitatea să cunoască lumea candidă, oportunitate pe care o aveau doar marii creatori de cuvinte.

Și fiindcă e poetă și e suferindă, căci creația presupune jertfă și sacrificiu, tână basarabeancă respectă superstițiile de care am amintit mai sus, de teamă c-ar putea fi prinsă-n spațiul thanatic și nu și-ar mai putea împlini menirea pe pământ: *Însă noi, când intră-n odaie/ luna cuprinsă-n veștedă văpaie,/ acoperim ciudatele oglinzi: suntem poeți și suntem suferinzi (Oglinzi).*

Oglinda poetizează lumea reală, oferind numeroase variante ale acesteia, multiplicând-o, dând impresia de infinit: *Oglinda-ncet răsună și s-aprinde/ Și-n fundul ei pădurile-nverzesc. (Mulle chipuri).*

Oglinda nu reflectă, ca în cazul simboștilor, doar obsesiile personale. Aflându-se în fața oglinzii, eul poetic devine *impersonal* – *prin el începă să vorbească alte voci [1]: S-aprinde-n oglindă lampa bătrână/ cu picior și bonetă de-atlas - / și nu știu, eu povestesc, sau ea, fără glas,/ amândouă cuprinse-n lumină (Lampa).* În versurile redade se poate observa existența a două voci, cea auctorială și cea a lămpii, care se intersectează în lumină până nu mai pot fi recunoscute ca atare. Astfel, în oglindă, individualul se dizolvă în cosmic.

Oglinda nu simbolizează o singură conștiință, a unei singure persoane, ci a ființei umane înțelese ca evoluție de-a lungul secolelor, motiv preluat din lirica lui Blaga, poet filosof, adept al individualismului simbolist.

Oglinda devine simbolul memoriei subconștiente, luând diverse chipuri: *Din pădurile oglinzii,/ mă pândește iar. Îl simți?/ I-am văzut sub haina neagră/ vârful aripii cu zimți (Între oglinzi).* În același text, constatăm că eul liric se minunează de multiplele fețe pe care i le oferă oglinzile: *Ochiul meu, clipind, clipește/ în atâtea lumi deodată.*

În poezia Magdei Isanos, oglinda devine poarta către spațiul de dincolo, căpătând atribute înspăimântătoare și provocând stări de neliniște: *De oglinzi mă mai tem și-acum./ Este înlăuntrul lor ca un fum,/ care noaptea se-ntinde-n odaie,/ mai ales când e luna-n văpaie.// Se deschide-n oglindă o poartă/ spre nu știu ce lume moartă;/ și ca un clopot sună, strălucește/ iluzia care mereu pândește (Oglinzi).*

Conștientizarea *Marii Treceeri* stârnește spaimă și degradează psihicul uman, care ajunge să-și imagineze o plecare apocaliptică din această lume: *La-nceput, prin ferestre deschise,/ fel și chip de nădejdi îmi veneau și vise. Eram ca o turlă înconjurată de porumbei,/ mereu cercetată de îngerii mei.// (...) Apoi, nu știu cum, s-a-ntunecat,/ din fundul cerului pân' lângă pat;/ duhuri fără pace, vâpăi,/ jucuau peste tot în vâpăi.// Hohoteau , s-ascundeau în oglinzi./ Atunci te rugam s-aprinzi/ și pentru mine-o stea, o lumină.// (...) O umbră prin unghere/ se furișă c-un pas tăcut, și lângă/ picioarele patului meu aștepta, nătângă,/ sufletul veșted să mi-l poată cere (La-nceput, prin ferestre deschise).*

În fața oglinzilor malefice, nimeni nu are scăpare: *Foarte mulți oameni se-neacă-n oglinzi,/ femeii palide, prunci suferinzi/ s-ableacă-așa și se privesc spre seară – puterea lor îi soarbe și-i omoară (Oglinzi).* Oglinda capătă și valențe pozitive, nu doar înfricoșătoare, devenind simbol al chipurilor de zâne, al îngerilor, al figurilor sacre, făcând posibilă comunicarea cu transcendentul.

Note finale:

[1] Grati, Aliona, Studiu introductiv, repere cronologice, note și comentarii, referințe bibliografice la Isanos, Magda, *Scrieri*, Editura Știința, Chișinău, 2016, p. 22

Bibliografie:

Isanos, Magda, *Scrieri* - Studiu introductiv, repere cronologice, note și comentarii, referințe bibliografice de Aliona Gr , Editura Știința, Chișinău, 2016